

3. *Еразмус+*. Retrieved from <https://mon.gov.ua/ua/tag/erasmus+>
4. *Erasmus+UA*. Retrieved from <http://erasmusplus.org.ua/>
5. *Erasmus+UA*. Retrieved from <http://erasmusplus.org.ua/erasmus/ka1-navchalna-mobilnist.html>
6. *Еразмус+*. (December 2017). Керівництво до програми. Retrieved from http://erasmusplus.org.ua/images/phocadownload/documentation/Programme_Guide_UA_2018V2.pdf

Ю.І. Позніхіренко, кандидат філологічних наук
доцент кафедри загального мовознавства і германістики
НПУ імені М.П. Драгоманова

НОМІНАТИВНА СТРУКТУРА

НАЗВ ЗАКЛАДІВ ХАРЧУВАННЯ УКРАЇНИ

Протягом ХХ століття в мовознавстві зміцнилося уявлення про мову як про безперервний творчий процес, що відбиває *актуальні* особливості світосприйняття людей, що відображається в повсякденному спілкуванні. Прийнято вважати, що мова є не тільки засобом комунікації, а й системою, закладена в природі людини, яка необхідна для формування її світогляду.

Метою розвідки є аналіз власних назв на позначення назв мереж харчування, як спосіб вираження і зберігання знань людини про світ, глибинне джерело, що забезпечує своєрідність соціокультурної формації, формує уявлення про значущі історичні події.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких *завдань*: проаналізувати власні назви на позначення назв мереж харчування, що становлять один із найважливіших фрагментів мовної картини світу етносів, утворюючи *соціокультурний простір*, єдиний для всього мовного колективу й водночас індивідуальний для окремого його представника.

Мова зумовлює зв'язок індивідуального мислення з уявленнями, що склалися в суспільстві, будучи тісно пов'язаною з культурою представників конкретної етноспільноти. Як справедливо зауважує М.М. Бочегова, мова є щось більше, ніж інструмент для вираження ідей, кожна мова – це засіб категоризації досвіду (Бочегова, 1978). Таким чином, можна стверджувати, що мова є природнім субстратом культури, що служить інструментом ментального упорядкування світу і засобом закріплення етнічного світобачення.

Соціокультурний простір мовної ситуації в Україні становить собою своєрідний перетин цивілізацій і культур (більше 140 національностей). З одного боку, цей простір є мононаціональним (близько 80 % населення становлять українці), з іншого боку, полінаціональним, представниками якого є інші національності – росіяни, білоруси, татари, німці, поляки, литовці та ін. Крім того, цей простір багатівікового контактування культурних систем слов'янських, угорських, румунських, польських, татарських народів. Так, історія культурних взаємин українського і корінних народів та їхніх мов нараховує понад триста років. З позицій соціології, соціокультурний простір визначається як “сукупність існування етнолінгвокультурних систем, в результаті взаємодії яких складається певна соціокультурна ситуація – історично зумовлена сукупність мов і мовних утворень в їх територіальному і соціокультурному відношенні в межах певного регіону” (Шаклеин, 1997). На думку В.М. Шаклеїна, соціокультурна ситуація характеризується динамічністю і хвилеподібним характером взаємодії мов і культур (Швейцер, 1977).

Система цінностей грає роль повсякденних орієнтирів у соціальній діяльності людини. Культура втрачає сенс без системи цінностей, закладених в ній. Людина вибудовує своє життя відповідно до системи цінностей, прийнятих в її суспільстві. Найчастіше цінності не є чимось матеріальним, однак існують і матеріальні об'єкти, які можна вважати як цінність нації.

Необхідно відзначити, що, відображаючи в цілому соціокультурну ситуацію, ергонімікон України визначається і універсальними загальноукраїнськими характеристиками. В даний час це, перш за все, зміни в

сприйнятті українським суспільством навколишнього світу. Ці зміни пов'язані, по-перше, з включеністю українського суспільства в глобальний процес інтернаціоналізації і усвідомленням себе частиною “цивілізованого” світу; по-друге, з орієнтацією на західну систему культурних і моральних цінностей, а також на європейську та американську моделі розвитку економіки, науки і техніки. Наприклад, ресторан *EMIGRAND restobar* (Ужгород), ресторан *Европа* (Київ), ресторан *Red Pepper* (Львів), ресторан *Cafe de Paris* (Київ), ресторан *New Bombay Palace* (Київ), ресторан *Benedict* (Одеса), ресторан *MerryLand* (Городенка), ресторан *Pizza Rotate* (Микуличин), ресторан *Piccolino Trattoria* (Хмельницький), кав'ярня *Sintar* (Сміла), ресторан *Nord West* (Дніпро), ресторан *Cascade* (Дніпро), ресторан *Reikartz* (Почаїв), ресторан *Confetti* (Дніпро) та ін.

У той же час спостерігається тенденція відродження духовних традицій, етнічний “ренесанс”. Наприклад, в найменуваннях *Кав'ярня Метроград* (Київ), ресторан *Княжий Град* (Київ), ресторан *Древ Град* (Львів) на наш погляд, компонент – *град* додає назві культурний відтінок, так як вони з'явилися в результаті ресемантизації – “відродження” національно і культурно значущих слів в сучасній мові.

Цікаві в культурному плані назви, які містять у своїй структурі архаїзованні знаки – ресторан *ТрактирЪ*, який позначав твердість приголосних на кінці слова. Така архаїчна графіка, яка в мові використовувалася до реформи 1918 року, виконує дещо інші функції: (ресторан *ТрактирЪ* (Біла Церква), бар *Первач'* (Малин), кав'ярня *КомерсантЪ* (Суми), кав'ярня *ТрактирЪ Бояри* (Вишгород). Мода на старовинні назви пояснюється тенденцією повернення до витоків української культури.

В соціокультурному просторі України було виявлено найменування закладів харчування, що репрезентують українську, російську, англійську, французьку, іспанську, італійську, грузинську та ін. мови: *За двома зайцями* (Київ), *Підпільний Кіндрат* (Львів), *Криївка* (Львів), *Чесне м'ясо* (Львів), *Тлустий гусак* (Львів), *Ресторан-музей „Сім поросят”* (Львів), *Остання барикада* (Київ); *Barvy* (Київ), *Salatnyk* (Київ), *Lvivski Pljacky* (Одеса) –

українська мова в латинській графіці; *Золотой теленок* (Одеса), *Пряности и радости* (Харків), *Клюква и брюква* (Київ), *Наши Блинок* (Одеса), *Версия* (Одеса) – російська мова; *Monte Cristo* (Одеса) – італійська мова; *Leto* (Київ) – російська мова в латинській графіці; *Babylon* (Львів), *Black Market* (Київ), *Just Relax* (Київ) – англійська мова; *Биг Бен Паб* (Харків) – англійська мова в російській графіці; *Fijiwara Yoshi* (Київ) – японська мова в латинській графіці.

Висновки. Відображаючи в цілому соціокультурну ситуацію України, ергоніми насамперед є позначенням загальноукраїнських реалій, які демонструють зміни щодо асоціативних пріоритетів у сприйнятті українським суспільством навколишнього світу. Ці зміни пов'язані, по-перше, з включенням українського соціуму в глобальний процес інтернаціоналізації і усвідомленням себе частиною “цивілізованого” світу; по-друге, з орієнтацією на західну систему культурних і моральних цінностей, а також на європейську й американську моделі розвитку економіки, науки і техніки. **Перспективами** подальших досліджень є залучення до зіставного аналізу назв інших установ, закладів, комерційних структур тощо.

Список використаних джерел

1. Бочегова, Н.Н. (1978). *Стилистическая функция терминов в контексте художественного произведения*. (Автореф. дисс. канд. филол. наук. Ленинград).
2. Шаклеин, В.М. (1997). *Лингвокультурная ситуация и исследование текста*. Москва: Об-во любителей рос. словесности.
3. Швейцер, А.Д. (1977). *Современная социолингвистика. Теория, проблемы, методы* (сс. 42–48). Москва.
4. Цілина, М.О. (2005). Про що розповідають ергоніми? *Українська мова в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. Київ. № 4. (сс. 149–155).